

Br. 17

EUROKAZ

ČASOPIS O EVROPSKOJ
INTEGRACIJI CRNE GORE

me4.eu
eu4.me
ja za evropu, evropa za mene

Co-funded by
the European Union

Ministarstvo
evropskih
poslova

EUROKAZ

Časopis o evropskoj integraciji Crne Gore

BROJ: 17

IZDAVAČ:

Ministarstvo evropskih poslova

UREĐIVAČKI TIM:

Direkcija za informisanje javnosti o pregovaračkom
procesu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji

Ministarstvo evropskih poslova

Ministarstvo evropskih poslova

Bulevar Ivana Crnojevića 167, Podgorica

E-mail: nada.vojvodic@mep.gov.me

Web: www.mep.gov.me

www.eu.me

GRAFIČKI DIZAJN:

Denis Ćupić

SADRŽAJ

AKTUELNO

- 4–5 Zenović: Članstvo u EU - ideja čije je vrijeme došlo
- 5–7 Ambasador Kipra: Crna Gora uspješan primjer proširenja
- 7–9 Veliki iskorak, ali Crnu Goru očekuje još dosta posla i obaveza
- 10–12 Ugovor o pristupanju Crne Gore kao test budućeg proširenja EU
- 12–13 Agencija za plaćanja otključava milione eura evropskih sredstava
- 14–15 Nikšić – Evropska prijestonica kulture za 2023. godinu
- 16–17 EU standardi zaštite životne sredine počinju na lokalnom nivou

EU U CRNOJ GORI

- 18–20 Samostalno i bezbjedno putovanje za sve: Aerodromi Crne Gore i Luka Kotor u transnacionalnim projektima Programa Dunavskog regiona
- 20–22 Dvije obale, jedna priča: nova dimenzija saradnje Plužina i Foče
- 22–23 Platforma za učenje o politikama – prostor za razmjenu znanja i jačanje javnih politika u okviru Interreg Evrope
- 23–24 Kontinuitet, istrajnost, rezultati – jednom riječju Instrument pretpristupne podrške – IPA
- 24–25 EU projektima do unapređenja usluga reproduktivnog zdravlja

ČLANSTVO U EU - IDEJA ČIJE JE VRIJEME DOŠLO

Autor: Predrag Zenović, glavni pregovarač Crne Gore s EU

Bez mnogo oklijevanja, u decembru 2023. prihvatio sam poziv ministarke Gorčević da svoje poznavanje evrointegracionog procesa stavim u službu upravljačke uloge u pregovorima sa Evropskom unijom, sa jasnim ciljem – ubrzanja članstva Crne Gore. U tom trenutku, takva odluka mogla je djelovati kao prkos stvarnosti: prkos zamoru procesa, naslijeđenim slabostima institucija i uvriježenom uvjerenju da se evropski put kreće sporo i bez stvarnog ishoda.

Međutim, taj prkos nije bio poricanje realnosti, već njen izazov. On je proistekao iz sna koji je, kao svaki istinski snivani san, morao postati stvarnost – iz ideje čije je vrijeme došlo, kako je govorio Viktor Igo. Bio je to i svojevrsni idealizam, onaj koji ne bježi od odgovornosti, već je preuzima; idealizam koji ne ignoriše ograničenja, već ih pretvara u polazište za promjenu. U tom smislu, uvjerenje ministarke Gorčević da je moguć potpuni preokret u evropskim poslovima Crne Gore nije bilo izraz naivnog optimizma, već svjesna politička odluka da se ideal pretoči u mjerljive rezultate uz veliku podršku naših evropskih partnera.

Kao predvodnica među kandidatima, Crna Gora je, uz Albaniju, jedina država koja je otvorila sva pregovaračka poglavlja, dok je po broju zatvorenih daleko ispred ostalih. Uspješno sprovedeni tehnički skrininzi u preostalim poglavljima ukazuju da je realan cilj njihovog zatvaranja u planiranom roku, čime se otvara put za pristupanje do 2028. godine. To ne bi bio samo administrativni uspjeh, već dokaz da se kroz nekoliko godina intenzivne reformske agende, jasnog društvenog fokusa i pune posvećenosti institucija može obnoviti međunarodni kredibilitet, ubrzati demokratska konsolidacija i povratiti optimizam u pogledu budućnosti, čak i u vremenu globalnih neizvjesnosti.

U duhu misli Žana Monea, Evropska unija se ne gradi kao gotov projekat, već kao zbir konkretnih odgovora na složenost savremenog svijeta. Današnja Unija je

Foto: Predrag Zenović, glavni pregovarač

odgovor na fragmentaciju, krize, ratove, klimatske izazove i tehnološke lomove. Crna Gora tom odgovoru pripada prirodno – ne samo politički, već civilizacijski. Ona pripada krugovima koji su oblikovali savremenu Evropu, ali i sopstvenoj istorijskoj liniji u kojoj je, kroz različite epohe, gradila mostove ka širem evropskom okviru. Taj put je istovremeno izraz njene političke samobitnosti i trajne otvorenosti prema Evropi.

Foto: Međuvladina konferencija, Brisel, 16. decembar 2025.

Zapadni Balkan ostaje jedna od karika koja nedostaje evropskoj ideji da bi bila dovršena. Bez njegove pune integracije, evropski projekat ostaje nedorečen. U tom procesu, Crna Gora mora biti predvodnica – ne po inerciji ili geografiji, već po zaslugama, življenim vrijednostima i sposobnosti da se mijenja. Snaga samokritike, spremnost na institucionalnu transformaciju i dosljednost u primjeni pravila jesu ono što definiše savremenu Evropu, i ono što Crna Gora danas pokazuje u praksi.

Na kraju, put koji je pređen jasno pokazuje koliko je snage, strpljenja i discipline već uloženo, ali i da se sada odlučuje ishod. Svaki naredni korak nosi veću težinu, jer više nema prostora za kolebanje ili improvizaciju. U godini u kojoj ciljamo zatvaranje svih poglavlja, ključno je zadržati postignuti ritam, osloniti se na naučene lekcije i pokazati dosljednost u djelovanju. Ako se istraje u istom duhu, ako Crna Gora ostane epicentar evropskog optimizma u regionu, san koji je godinama djelovao nedostižno postaće ostvarena politička i društvena realnost.

AMBASADOR KIPRA ANDREAS FOTIU ZA "EUROKAZ"

CRNA GORA USPJEŠAN PRIMJER PROŠIRENJA

Autor: Marko Vešović, RTCG

Crna Gora ima potencijal da postane veoma pozitivan primjer uspješnog proširenja, pod uslovom da se reformski zamah održi i da se reforme u potpunosti sprovedu. Očekivanja EU su jasna: napredak mora biti kredibilan, mjerljiv i nepovratan, i čvrsto utemeljen u evropskim vrijednostima, istakao je u intervjuu za "Eurokaz" ambasador Kipra u Crnoj Gori Andreas Fotiu.

Povod za razgovor bilo je predstojeće predsjedavanje Kipra Savjetom EU.

Proširenje EU na Zapadni Balkan će svakako biti visoko na dnevnom redu predsjedavanja vaše zemlje Unijom. U tom kontekstu, kako vidite poziciju Crne Gore?

Proširenje EU će zaista biti ključni prioritet kiparskog predsjedavanja Savjetom Evropske unije, i u tom kontekstu, Crna Gora ima posebno jasnu i istaknutu poziciju.

Crna Gora je široko priznata kao jedan od vodećih kandidata u procesu proširenja. Otvorila je 33 pregovaračka poglavlja i ostvarila je dalji opipljiv napredak, sa 12 pregovaračkih poglavlja koja su sada privremeno zatvorena. Ovo pokazuje jasnu stratešku orijentaciju i političku posvećenost članstvu u EU, što prepoznavamo i cijenimo.

Istovremeno, vjerujemo da bi sledeća faza trebalo da se fokusira na konsolidaciju reformi, posebno u vladavini prava, slobodi izražavanja, slobodi medija, borbi protiv korupcije i organizovanog kriminala i javnoj upravi. Očekuje se da će Crna Gora takođe dodatno poboljšati svoje administrativne kapacitete. Održivi zamah reformi i konkretni, mjerljivi i nepovratni rezultati biće neophodni za dalji napredak procesa pristupanja.

Tokom kiparskog predsjedavanja, radićemo na pravedan, kredibilan i na zaslugama zasnovan način kako bismo proširenje zadržali visoko na dnevnom redu EU, podržavajući Crnu Goru i sve partnere sa Zapadnog Balkana u pretvaranju reformi u opipljiv napredak, u korist njihovih građana i Evropske unije u cjelini.

Kako ocenjujete napredak Crne Gore na njenom evropskom putu i na šta treba da se fokusiramo tokom predstojećeg predsjedavanja?

Crna Gora je ostvarila stabilan i opipljiv napredak na svom evropskom putu i s pravom se smatra jednim od vodećih u procesu proširenja EU. Nakon što je otvorila sva pregovaračka poglavlja i postigla visok stepen usklađenosti sa pravnim tekovinama EU, uključujući i Zajedničku spoljnu i bezbjednosnu politiku, Crna Gora je pokazala jasnu stratešku posvećenost članstvu u EU.

Fokus u budućnosti treba da bude na konsolidaciji reformi i postizanju konkretnih rezultata, posebno u oblastima vladavine prava, nezavisnosti pravosuđa, borbe protiv korupcije i organizovanog kriminala, slobode medija i efikasnog funkcionisanja demokratskih institucija. To su ključni elementi za dalji napredak i za izgradnju trajnog javnog povjerenja u proces pristupanja.

Tokom kiparskog predsjedavanja Savjetom EU, radićemo na održavanju zamaha u procesu proširenja na pravedan, kredibilan i isključivo na zaslugama zasnovan način. Naš cilj će biti da podržimo Crnu Goru u pretvaranju reformskih napora u merljive rezultate, uz istovremeno čvrsto ukorenjenje proširenja kao strateškog prioriteta Evropske unije.

Iz vaše perspektive, kakav će biti dalji evropski put regiona, posebno Crne Gore, s obzirom na sve trenutne događaje u EU i očekivanja koja EU ima od zemalja regiona?

Evropska perspektiva Zapadnog Balkana je strateški važna za Evropsku uniju, posebno u kontekstu današnjeg složenog geopolitičkog okruženja. Proširenje se sve više posmatra ne samo kao politički izbor, već kao geostrateška investicija u stabilnost, bezbjednost i dugoročni prosperitet Evrope.

Posebno za Crnu Goru, perspektiva je prilično pozitivna. Zemlja se pozicionirala kao lider i pokazala je jasnu evropsku orijentaciju, uključujući visok

nivo usklađenosti sa politikama i vrijednostima EU. Održavanje reformskog zamaha, posebno u ključnim oblastima vladavine prava, nezavisnosti pravosuđa, borbe protiv korupcije i organizovanog kriminala, i jačanje demokratskih institucija su ključni elementi za dalje unapređenje procesa pregovora. Reforme ne moraju biti samo usvojene, već i efikasno sprovedene, da donesu stvarne koristi građanima.

Crna Gora ima potencijal da postane veoma pozitivan primjer uspješnog proširenja, pod uslovom da se reformski zamah održi i da se reforme u potpunosti sprovedu. Očekivanja EU su jasna: napredak mora biti kredibilan, mjerljiv i nepovratan, i čvrsto utemeljen u evropskim vrijednostima.

Kipar čvrsto vjeruje da je proširenje strateška investicija u stabilnost, bezbjednost i prosperitet Evrope i konstruktivno ćemo sarađivati sa svim partnerima kako bismo osigurali da ovaj proces ostane i ambiciozan i rigorozan.

Da li vjerujete da će izrada Ugovora o pristupanju Crne Gore uskoro početi?

Crna Gora je široko priznata kao najnaprednija zemlja kandidat, otvorivši sva pregovaračka poglavlja i privremeno zatvorivši 12 njih. U tom kontekstu, diskusije o eventualnoj izradi Ugovora o pristupanju su prirodan odraz dosadašnjeg napretka.

Tokom kiparskog predsjedavanja Savjetom EU, naš fokus će biti na održavanju zamaha procesa proširenja, osiguravanju da pregovori napreduju na kredibilan i predvidljiv način i podršci zemljama kandidatima da nastave sa sprovođenjem reformi. Uz to rečeno, i pod uslovom da Crna Gora nastavi da pokazuje održivi napredak i ispunjava neophodne kriterijume, predsjedavanje će biti spremno da pređe na sljedeću fazu, uključujući pripremne radove u vezi sa Ugovorom o pristupanju, u odgovarajuće vrijeme i u skladu sa stavom Savjeta.

Kakva je vaša procjena bilateralnih odnosa između Kipra i Crne Gore?

Odnosi između Kipra i Crne Gore su odlični i karakterišu ih međusobno poštovanje, zajedničke evropske vrijednosti i stalno jačanje političkog dijaloga. Od sticanja nezavisnosti Crne Gore, naše dvije zemlje su

Foto: N.J.E. gospodin Andreas Fotiu, ambasador Kipra

izgradile odnos zasnovan na povjerenju, konstruktivnoj saradnji i zajedničkoj viziji za stabilnu i prosperitetnu Evropu.

Politički kontakti na bilateralnom i multilateralnom nivou su redovni i sadržajni, dok je saradnja u okviru međunarodnih foruma obilježena bliskom koordinacijom i međusobnom podrškom. Na najvišem nivou, predsjednik Crne Gore posjetio je Kipar u junu 2024. godine, a predsjednik Kipra posjetio je Podgoricu u aprilu 2025. godine, takođe uoči predsjedavanja Savjetom EU. Kipar je dosljedno podržavao put Crne Gore ka evropskim integracijama, prepoznajući njene reformske napore i njenu ulogu kao faktora stabilnosti.

Istovremeno, postoji jasan potencijal za dalje produbljivanje saradnje u oblastima kao što su turizam, pomorska pitanja, trgovina i investicije, obrazovanje i kulturna razmjena.

Gledajući unaprijed, predsjedavanje Kipra Savjetom EU nudi priliku za dalje jačanje našeg bilateralnog angažmana i za tijesnu saradnju sa Crnom Gorom u unapređenju njene evropske perspektive. Ostajemo posvećeni jačanju naše saradnje, kako bilateralno, tako i u okviru šireg evropskog okvira, u korist naše dvije zemlje.

CRNA GORA ZATVORILA PET PREGOVARČKIH POGLAVLJA NA KONFERENCIJI U BRISELU

VELIKI ISKORAK, ALI CRNU GORU OČEKUJE JOŠ DOSTA POSLA I OBAVEZA

Autor: Milan Žugić, Agencija MINA

Zatvaranjem pet pregovaračkih poglavlja u pregovorima sa Evropskom unijom (EU) Crna Gora je ušla u novu fazu pristupanja. Zvanična Podgorica očekuje da naredne godine zatvori preostala 22 poglavlja, ispuni sve obaveze i da 2028. godine bude spremna za članstvo u EU.

Savjet Evropske unije (EU) odlučio je da uspostavi ad hoc radnu grupu za izradu Ugovora o pristupanju sa Crnom Gorom.

Ipak zaključci o proširenju, usvojeni su kao zaključci danskog predsjedništva, budući da među državama članicama Unije nije bilo konsenzusa.

Ambasador Evropske unije (EU) Johan Satler, rekao je u intervjuu agenciji MINA da će radna grupa sa radom početi u narednih pola godine.

“Savjet je odlučio da se formira radna grupa koja radi na pristupnom ugovoru s Crnom Gorom. Dakle, tačka, to će se dogoditi. Očekujem da će u narednih pola godine ova radna grupa početi s radom. To je važan posao, jer svi sporazumi o različitim poglavljima moraju biti uključeni u rad te radne grupe i ima puno posla.

Na pitanje koliko bi Crna Gora mogla čekati da se ugovor sastavi i bude spreman, Satler je ponovio da će početi u narednom periodu, dodajući da su već imali razgovore sa predstavnicima Kipra koji će preuzeti predsjedavanje Savjetom EU.

Izvjestilac Evropskog parlamenta za Crnu Goru, Marjan Šarec, na pitanje kako izgleda mapa puta za Crnu Goru do konačnog članstva, za **Eurokaz** odgovara da bismo mogli podijeliti čitav proces u faze.

„Sad se približavamo kraju faze pregovora i što prije ona završi to bolje za sve. Kada završe pregovori, ulazimo u novu fazu, koja neće biti bez izazova. To će biti faza ratifikacije u zemljama članicama, u kojoj očekujem puno nekih rupa na putu i uzbrdica. A tada neće puno zavisiti od Crne Gore, nego mišljenja u zemljama članicama, političkih dešavanja, izbora itd...Mislim, da ćemo svi morati puno raditi na tome. Naravno, ima zemalja, u kojima nećete ni znati, da su ratifikovale, jer će to brzo obaviti, a ima onih, u kojima neće ići po sistemu „Kako ćemo? Lako ćemo.“ To je realnost, od koje ne valja bježati pa i nećemo. Jer građani Crne Gore moraju, da znaju, da je EU često daleko od idealne tvorevine, ali ipak je bolja nego sve ostalo“, ističe Šarec.

Marjen Šarec

Upitan koliko će biti teško da Crna Gora sledeće godine zatvori oko 20 poglavlja, Šarec je odgovorio da mu se to čini prilično veliki posao, jer se radi o vrlo kratkom roku.

Predrag Zenović, glavni pregovarač

„U zadnje vrijeme ja sam imao u Briselu veliki broj susreta sa zvaničnicima Crne Gore. Imao sam vrlo dobre susrete sa ministrima, a i samim premijerom Milojkom Spajićem. Moram napomenuti, da smo razmotrili puno pitanja i poteškoća, koje stoje na tom putu. Potvrdio mi se dojam, da ima puno volje i svjesnosti o samoj situaciji. Naravno svako vidi pojedine probleme drugačije, ali pravac je dobar. Kao bivši premijer i ministar moram naglasiti, da posao, koji rade nije lak. Sa kapacitetima, koje Crna Gora ima, dosadašnja postignuća graniče se sa čudom. Brojčano je to mala administracija, ali ima jaku motivaciju, kad govorimo o ljudima, kao što je glavni pregovarač i nadalje. Oni zaista puno rade i nadam se, da tako nastave. Nadam se, da mi nećete zamjeriti, ako se malo našalim...nije ni Crna Gora ono što je nekada bila. Ali dnevno politička dešavanja su druga priča. Naime Botun i slično ne idu baš u korist. Da se skupljaju politički poeni na štetu životne sredine, to stvarno nije u interesu građana Crne Gore. A takvih slučajeva ima još nekoliko. Zato apelujem na sve političare, da ne ometaju evropski put. Poglavlje životne sredine od velike je važnosti“, istakao ja Šarec.

Glavni pregovarač Crne Gore sa EU **Predrag Zenović** upitan kako izgleda mapa puta Crne Gore prema očekivanom članstvu za dvije godine, Zenović je objasnio da su, nezvanično, otvoreni razgovori i o poglavlju 34. Institucije, jer se ono otvara i zatvara na samom kraju.

„Plan je da se do kraja naredne godine zatvore sva poglavlja, da je u međuvremenu već iniciran rad na sporazumu o pristupanju i da imamo sve ono što je neophodno da krenemo u tu završnu političku fazu“, rekao je Zenović. On je poručio da je proširenje važno za EU, jer je činjenica da se Unija nije deceniju i po širila, a da je to bila nekad njena najjača spoljna politika i da je to ono što se zove „mekna moć EU“. „Treba proširenje vidjeti kao šansu, priliku, posebno ako imate kandidata kakav je Crna Gora, koji nije u budžetskom, fiskalnom smislu preveliki udarac za okvir EU, a istovremeno je pod budnim okom kada je u pitanju vladina prava, koja ostvaruje napredak i ima 100 procentno usaglašenu spojnu politiku“, kazao je Zenović.

On je poručio da bi Ugovor o pristupanju bio kritična tačka bespovratnosti cijelog procesa i politički signal država članica da su spremne na okolnost da se Crna Gora ubrzano kreće, odnosno okončava pregovorački proces.

Nekadašnja ministarka evropskih integracija **Gordana Đurović** smatra da je Crna Gora na dobrom putu, ako bude nastavljena geopolitička i politička podrška koja postoji, i ako ne bude više „autogolova“, kao što je bio neuspjeli izbor svih sudija Ustavnog suda.

Foto: Vlada Crne Gore

Ona je ocijenila da nije problem da se ne zatvore sva pregovaračka poglavlja naredne godine i da se uđe koji mjesec u 2027. Đurović je kazala da su pitanje ispunjavanja političkih kriterijuma i politička stabilnost jednako važni kao i zatvaranje pregovaračkih poglavlja.

„Odluka o pisanju nacrtu pristupnog ugovora bila bi velika i simbolična vododjelnica da smo blizu kraja pregovora. Odluka da Savjet preporuči EK da počne izradu nacrtu ugovora o pristupanju zaista bi učinila proces značajno realnijim i bila bi upozorenje svima u zemlji da prate ta otvorena vrata za Crnu Goru“, istakla je Đurović.

Foto: MINA

Foto: MINA

„I da pokažemo malo više političkog jedinstva. Vlada i tehnokratske strukture sigurno će uraditi sve što može. Naravno, to treba da bude praćeno budžetom koji zadovoljava ispunjavanje zatvarajućih mjerila, odnosno neophodne investicije“, dodala je Đurović.

UGOVOR O PRISTUPANJU CRNE GORE KAO TEST BUDUĆEG PROŠIRENJA EU

Autorka: Jovana Đurišić

Izrada Ugovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji najprije zahtijeva uspostavljanje odgovarajuće radne grupe, koja razrađuje tehničke detalje, a Evropska komisija je spremna da pruži podršku ovom procesu. To su iz sjedišta EU u Briselu kazali za Eurokaz komentarišući inicijativu da se uskoro krene sa koncipiranjem Ugovora o pristupanju Crne Gore evropskom savezu.

Licitacije o tome kada će početi rad na Ugovoru pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji počele su mjesecima unazad. Mada još ni sa jedne ugovorne strane nijesu sigurni kako će dokument izgledati, već se spekuliše o tome koje odredbe će sadržati, šta će biti drugačije u odnosu na poslednji potpisan 2011. godine i kome će ići na više na ruku, Briselu ili Podgorici

Kada se dođe do priče o ugovoru, u javnosti se stvara dojam da je zemlja već nadomak cilja, članstva u EU. Međutim, iskustva prethodnih proširenja i trenutne političke prilike u Briselu pokazuju da je riječ o daleko složenijem procesu, koji će, u slučaju Crne Gore, vjerovatno otvoriti potpuno novo poglavlje u istoriji proširenja EU.

Šta je ustvari Ugovor o pristupanju?

Ugovor o pristupanju je završni, pravno obavezujući dokument kojim se formalno zaključuju pregovori između Evropske unije i države kandidatkinje. Njime se definišu uslovi pod kojima zemlja postaje članica, ali i svi prelazni aranžmani, izuzeci i zaštitne mjere koje mogu važiti i nakon ulaska u Uniju.

Drugim riječima, dok se tokom pregovora raspravlja o zakonima, reformama i poglavljima, Ugovor o pristupanju je momenat kada se sve to "zaključa" u

jedan dokument koji potom moraju ratifikovati sve države članice EU, ali i sama država pristupnica. Zbog toga se u evropskim krugovima ovaj ugovor često opisuje kao političko-pravni most između statusa kandidata i punopravnog članstva.

Iz Evropske komisije poručuju da je Crna Gora ostvarila značajan napredak ka pristupanju EU, zatvorivši četiri pregovaračka poglavlja tokom protekle godine.

"Posvećenost Crne Gore da do kraja 2025. godine privremeno zatvori dodatna poglavlja odražava njenu predanost evropskim integracijama. Održavanje stabilnog napretka u reformama i kontinuirano traženje širokog političkog konsenzusa od ključnog su značaja za ostvarenje cilja zemlje da do kraja 2026. godine zaključi pristupne pregovore, kazao je za Eurokaz portparol Evropske komisije Gijom Mersije.

Poručuje da je, ukoliko zadrži sadašnji tempo reformi, Crna Gora na dobrom putu da ispuni ovaj ambiciozni cilj. Kada je u pitanju Ugovor o pristupanju, Mersije poručuje da je Komisija spremna da pruži podršku procesu.

"Izrada Ugovora o pristupanju najprije zahtijeva uspostavljanje odgovarajuće radne grupe, koja razrađuje tehničke detalje. Komisija je spremna da pruži podršku ovom procesu. Formiranje radne grupe zahtijeva odluku država članica. Ono ne prejudicira ishod razgovora o privremenom zatvaranju pregovaračkih poglavlja", poručio je naš sagovornik.

Ivan Mijanović

Iskustva susjeda

Iskustvo Hrvatske, posljednje zemlje koja je pristupila EU, pokazuje da pisanje ugovora ne dolazi u samom finišu pregovora, već ranije nego što se to obično misli. Radna grupa Savjeta EU za izradu hrvatskog pristupnog ugovora formirana je u decembru 2009. godine, dok je sam ugovor potpisan dvije godine kasnije, 9. decembra 2011.

To znači da je EU već tada smatrala da je politički realno započeti tehnički i pravni rad na dokumentu, iako pregovori formalno još nijesu bili završeni. Upravo taj vremenski razmak danas služi kao orijentir u procjenama kada bi sličan proces mogao da počne i za Crnu Goru.

Od potpisivanja hrvatskog ugovora 2011. godine do danas prošlo je više od decenije i po bez ijednog novog pristupnog ugovora. Ako se za Crnu Goru početak pisanja tog dokumenta veže za 2026. godinu, biće to prvi ugovor o pristupanju nakon gotovo 15 godina pauze.

U međuvremenu, u deceniji iza nas, EU se suočila sa krizom i u svom dvorištu. Finansijska kriza, Bregzit, pandemija i finalno rat u Ukrajini, doveli su do rasprave o sopstvenoj budućnosti. Iako se dokument o reformama u EU i pripremi za proširenje odlaže iz mjeseca u mjesec, jasno je da će nova generacija ugovora o pristupanju, drugačije odgovoriti na bezbjednosne, političke i institucionalne izazove.

Za sada je izvjesno da će budući ugovor sadržati snažne zaštitne mehanizme i prelazne periode. To je nedavno potvrdila i evropska komesarka Marta Kos, naglašavajući da će obim tih mjera biti predmet pregovora sa državama članicama.

„Obim takozvanih zaštitnih mjera ili prelaznih perioda biće utvrđen Ugovorom o pristupanju. To će biti predmet pregovora između vaše zemlje i država članica. S druge strane, ponekad te zaštitne mjere štite ne samo Evropsku uniju, već i vašu zemlju. Skoro svaka zemlja kandidat zahtijeva prelazne periode, što znači da zemlja dobija više godina da nešto riješi, uradi, uskladi... Dakle, u tom pogledu, ne mogu da odgovorim kakve mjere i kakvi prelazni periodi će se podrazumijevati za Crnu Goru. Ali ono što mogu da kažem je da još nismo vodili ovu diskusiju. Znam za glasine da nove članice, a vi ćete biti prvi, neće imati pravo veta. O tome nijesmo

Evropska komisija

još razgovarali. Ali, to bi takođe značilo da imamo dvije klase ili zemlje članice različitog nivoa. Ne sviđa mi se ta ideja. Želim da Crna Gora sjedi za stolom na jednakim osnovama sa svim zemljama članicama, a ne u drugorazrednom dijelu i da nema pravo ništa da kaže. Ali još jednom, ponavljam, vidjećemo šta će se konkretno naći u Ugovoru o pristupanju" kazala je Kos.

Ipak, ostaje ključno pitanje: kako proširenje uklopiti u EU koja još nije sprovela sopstvene unutrašnje reforme. Upravo se tu javlja glavna neizvjesnost, jer Unija izražava političku volju za proširenje, ali istovremeno odlaže dogovor o promjenama koje bi je učinile funkcionalnijom sa više članica.

O tome koliko je proces tehnički zahtjevan, ali i politički osjetljiv, govori i **Ivan Mijanović**, dopisnik Radio televizije Crne Gore iz Brisela, koji ističe da se prije samog pisanja ugovora mora definisati metodologija i razjasniti osnovni principi budućih pristupnih ugovora.

„Formiranje ad hok radne grupe može se očekivati kada Crna Gora zatvori više od polovine pregovaračkih poglavlja, vjerovatno u prvoj polovini naredne godine. Sa tehničke strane, dinamika zatvaranja poglavlja uglavnom se poštuje, ali se i dalje čeka jasniji odgovor EU“, kaže Mijanović.

Izvjesno je, navodi Mijanović, da zemlja, za sada, dosljedno sprovodi mapu puta zatvaranja poglavlja koja je definisana sredinom 2024.

„Naime, početak naredne godine mogao bi donijeti zatvaranje poglavlja 32 (finansijski nadzor) čiji nacrt

zajedničke pozicije je već dostavljen Radnoj grupi Savjeta EU za proširenje. Pored toga, crnogorska administracija nedavno je objavila da bi tokom prvih mjeseci 2026. moglo biti zatvoreno i poglavlje 21 (trans-evropske mreže). Očekivanja su da bi prvi kvartal mogao donijeti i zatvaranje poglavlja 1 (slobodno kretanje robe). Dakle, može se zaključiti da je sa tehničkog aspekta planirana dinamika održana. Međutim, još se čeka na odgovor EU" ocijenio je Mijanović.

Naš sagovornik podsjeća i da je nedavno održani Samit EU povrdio „jasnu i nedvosmislenu podršku lidera EU Zapadnom Balkanu“.

„Zapravo, poručeno je da bi EU željela da se proširi, ali još ne zna kako. Interne reforme odgađaju se iz mjeseca u mjesec, dok zemlje kandidati sa zebnjom iščekuju koliko će Brisel biti kreativan kada su pitanju „prelazni periodi“ i monitoring“ stava je Mijanović.

Zaštitne mjere kao dio dokumenta

Mijanović smatra da će „Nova generacija Ugovora o pristupanju“, kako se već u pojedinim zemljama članicama nazivaju ugovori koji će se odnositi na Crnu Goru, a potom i na ostale zemlje kandidate, zasigurno sadržati snažne zaštitne mjere, koje odgovaraju izazovima sa kojima se Unija suočava.

„Zaštitne mjere odnosiće se prvenstveno na oblast vladavine prava, dok bi prelazni periodi mogli uključivati oblasti poput slobodnog kretanja radnika i usluga, kao što je to već bio slučaj prilikom posljednjih talasa proširenja (Bugarska i Rumunija 2007. i Hrvatska 2013). Tu je takođe i nezaobilazna tema, ograničavanje prava veta, koja u ovom trenutku nije „popularna“ među predstavnicima Komisije, jer bi to značilo postojanje zemalja članica prvog i drugog reda“ zaključio je Mijanović.

Sve to ukazuje da Ugovor o pristupanju Crne Gore neće biti samo tehnički završetak dugog pregovaračkog procesa. On bi mogao postati prvi test nove filozofije proširenja EU, kojom se istovremeno garantuje kredibilitet Unije i ravnopravnost buduće članice. U slučaju Crne Gore, Ugovor o pristupanju neće biti samo potvrda članstva, već i odgovor na pitanje kakvu Evropsku uniju Brisel želi u godinama koje dolaze.

OD OBAVEZE DO ŠANSE

AGENCIJA ZA PLAĆANJA OTKLJUČAVA MILIONE EURA EVROPSKIH SREDSTAVA

Autorka: Bojana Milićević, novinarka RTCG

Uspostavljanje Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ruralnom razvoju i ribarstvu nije samo formalna obaveza na putu ka članstvu u EU, već ključni korak u izgradnji pouzdanih institucija koje rade u interesu crnogorskih poljoprivrednika, ribara i preduzetnika u prehrambenom sektoru, rekli su Eurokazu iz Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede. Crnogorski poljoprivrednici očekuju da Agencija poboljša njihov status, pruži im podršku i pomoć. Iz susjedne Hrvatske ističu da njihovo iskustvo pokazuje da je osnivanje Agencije za plaćanja donijelo niz konkretnih i mjerljivih koristi.

Odlukom Vlade, od 1. januara 2026. godine Crna Gora dobija Agenciju za plaćanja u poljoprivredi, ruralnom razvoju i ribarstvu. Uspostavljanje te Agencije jedna je od ključnih obaveza svake države članice Evropske unije i osnovni preduslov za korišćenje sredstava iz zajedničkih evropskih fondova, kazali su u Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede. Oni su objasnili da će ta institucija biti zadužena za upravljanje isplatama iz Evropskog fonda za garancije u poljoprivredi (EAGF), Evropskog fonda za ruralni razvoj (EAFRD) i Evropskog fonda za pomorstvo, ribarstvo i akvakulturu (EMFAF), kao i iz nacionalnih izvora u okviru mjera državne pomoći.

„Agencija za plaćanja je strateška investicija u institucionalni kapacitet države i pristup milionima eura evropskih sredstava koja stoje na raspolaganju državama članicama. Njeno osnivanje omogućava da Crna Gora, već od dana pristupanja EU, samostalno upravlja i sprovodi mjere Zajedničke poljoprivredne politike. Prema procjenama iz Implementacionog plana, ukupna ulaganja za uspostavljanje Agencije i pratećeg Integrisanog administrativnog i kontrolnog sistema (IAKS) iznose 26 miliona eura, za period 2025–2028, kada je planirano da Agencija bude u potpunosti akreditovana“, precizirali su u resoru poljoprivrede.

Poljoprivrednik iz Opštine Zeta Luka Krstović ocijenio je da je, uz formiranje Kreditno-garantnog fonda, uspostavljanje Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ruralnom razvoju i ribarstvu ključna komponenta za napredak crnogorske poljoprivrede, ali i za potrebnu pomoć poljoprivrednicima.

„Mi, kao poljoprivrednici, ćemo se vrlo brzo susresti sa još većom konkurencijom u odnosu na onu koju već imamo. Čini mi se da sada nismo konkurentni sa neposrednim okruženjem, a da ne govorim o nekoj široj tržišnoj utakmici. Zato mislim da je vrlo važno za budućnost crnogorske poljoprivrede da imamo olakšani, naravno, zakonom dozvoljeni i regulisani pristup sredstvima koja će nam omogućiti da finansiramo proizvodni ciklus, nabavku mehanizacije i tehnološki razvoj u ovoj oblasti. Mislim da bi, stoga, osnivanje ove Agencije trebalo da poboljša status poljoprivrednika u Crnoj Gori“, rekao je Krstović.

Iz Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede naglasili su da uspostavljanje Agencije za plaćanja nije samo formalna obaveza na putu ka članstvu u EU, već ključni korak u izgradnji pouzdanih institucija koje rade u interesu crnogorskih poljoprivrednika, ribara i preduzetnika u prehrambenom sektoru.

„Takođe, ovo nije samo administrativno usklađivanje – već konkretna investicija koja će Crnoj Gori omogućiti direktan pristup znatno većim sredstvima iz evropskih fondova, koja višestruko nadmašuju iznose dostupne kroz trenutne pretpristupne programe poput IPARD-a. Uspostavljanjem Agencije, Crna Gora stvara preduslove za održiv, dugoročan i finansijski isplativ sistem podrške svojoj poljoprivredi i ruralnim sredinama“, tvrde u Ministarstvu.

Na putu izgradnje institucija i ispunjavanja evropskih zadataka, Crna Gora ima pomoć i podršku susjedne Hrvatske. Iz hrvatske Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju kazali su Eurokazu da kontinuirano, od 2011. godine sarađuju s kolegama iz Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede u Podgorici.

„Realizovan je niz bilateralnih i studijskih posjeta na temu sprovođenja IPARD programa i uspostave ARKOD/LPIS sistema. Takva razmjena iskustava pokazala se iznimno korisnom u ubrzavanju procesa usklađivanja s evropskim standardima“, saopštili su iz hrvatske Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju.

Oni su naveli da iskustvo Hrvatske jasno pokazuje da je osnivanje Agencije za plaćanja donijelo niz konkretnih i mjerljivih koristi.

„Prije svega, omogućena je učinkovita i sigurna apsorpcija sredstava iz EU fondova za poljoprivredu, ruralni razvoj i ribarstvo, uz znatno višu razinu transparentnosti i kontrole javnih sredstava. Poljoprivrednici i ribari dobili su jasnije, predvidljivije i administrativno uređenije procedure za ostvarivanje prava na podršku“, rekli su u toj instituciji.

Sličnim rezultatima nadaju se i crnogorski poljoprivrednici. Osnivanjem Agencije za plaćanja, Luka Krstović očekuje bolje razumijevanje poljoprivrednika od strane države, sistemsku podršku i pomoć.

„Bez adekvatne asistencije sistema, nećemo biti u mogućnosti da iskoristimo kapacitete našeg agrara. Bilo bi dobro da u narednom periodu, na partnerskoj osnovi, i kroz naše bolje razumijevanje cijelog procesa, napravimo neke bolje rezultate“, naveo je Krstović.

Na pitanje kakve će budžetske i organizacione implikacije imati osnivanje Agencije, iz Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede su odgovorili da će se novac obezbijediti iz donatorskih sredstava, kredita Svjetske banke i dijela nacionalnih sredstava koja će se planirati budžetom za 2026. 2027. i 2028. godinu. Relevantne analize i dokumenti pokazuju da bi Agencija za plaćanja, kako bi bila u potpunosti funkcionalna i operativna, trebalo da zapošljava ukupno 264 ljudi do 2028. godine, od čega je 48 zapošljavanja predviđeno u 2026. godini, 40 u 2027. godini, kao i 26 zapošljavanja u 2028. godini. Kako su pojasnili iz Ministarstva, u nadležnom Direktoratu koji je transformisan u Agenciju za plaćanja u poljoprivredi, ruralnom razvoju i ribarstvu već rade 94 zaposlena uz tendenciju rasta nakon usvajanja potrebnih zakonskih izmjena. Zaključili su da se neophodna radna snaga nesumnjivo nalazi na domaćem tržištu.

NIKŠIĆ – EVROPSKA PRIJESTONICA KULTURE ZA 2030. GODINU

Autor: Mato Uljarević

Nakon dvogodišnjeg procesa pripreme aplikacije, Opština Nikšić je u oktobru ove godine osvojila titulu Evropske prestonice kulture za 2030 godinu – najvažniju evropsku titulu u oblasti kulture koju već 40 godina dodjeljuje Evropska komisija.

Žiri je tokom obrazloženja u Kući evropske istorije naglasio da se radilo o jednoj od najtežih odluka do sada. To je razumljivo, budući da je protiv-kandidat bio ukrajinski grad Lavov. Lavov je grad sa preko 750 000 stanovnika, smatra se kulturnom prestonicom Ukrajine, a poslednjih godina je u naročitom fokusu, pa je tako u 2025. godini nosio titulu Evropske prestonice mladih – značajno manjeg projekta ali projekta koji se često posmatra kao priprema za titulu Evropske prestonice kulture.

Mi smo kao tim bez obzira na snažnu konkurenciju bili riješeni da damo sve od sebe. Trudili smo se da, bez obzira na to šta će biti krajnji rezultat, naš rad doprinese

dugoročnom razvoju kulture u Nikšiću i pozicioniranju Nikšića na evropskoj kulturnoj mapi. Mislim da je taj stav bio presudan za pobjedu, jer nas je tjerao da mislimo o svakom detalju i ništa ne prepustimo slučaju. To nije bio samo stav tima koji je pripremao aplikaciju, već čitave Opštine Nikšić koja je angažovala sve svoje resurse i kapacitete da aplikacija bude iznesena na najbolji mogući način. To se ogledalo u neprestanoj podršci i direktnom angažmanu predsjednika opštine Marka Kovačevića, ali i u podršci svih odbornika Skupštine Opštine Nikšić koji su u septembru zajedno stali iza ove ideje i donijeli jednoglasnu skupštinsku odluku o podršci projektu u finalnoj fazi aplikacije.

Snažnu podršku inicijativi od samog početka pružila je i Ministarka kulture i medija Tamara Vujović. Ona je zajedno sa nama u Briselu učestvovala u prezentaciji i odbrani aplikacije, dodatno potvrđujući spremnost Vlade Crne Gore da stane iza projekta. Vlada je neposredno prije formalne predaje aplikacije izglasala i formalnu informaciju o podršci i finansiranju EPK projekta.

Zahvaljujući odlukama Vlade Crne Gore i Skupštine Opštine Nikšić organizacija koja implementira EPK projekat može da počne sa radom već početkom 2026. Naš plan je da ne gubimo dragocjeno vrijeme čekajući 2030. godinu, i da već sada kroz niz manjih programa i aktivnosti počnemo rad na razvoju publike, pozicioniranju Nikšića kao kulturnog centra i podizanju kapaciteta kulturnog sektora u cjelini – od institucija i NVO sektora do pojedinaca koji rade ili žele da rade kao profesionalci u kulturi – kao menadžeri, producenti, organizatori događaja, međunarodni promoteri i slično.

Ideja je da se tim za implementaciju projekta u narednim godinama proširi sa novim mladim i entuzijastičnim ljudima, ali i da se razviju ljudski resursi u partnerskim organizacijama koje će biti zadužene za realizaciju konkretnih projekata u 2030. Jedan od ključnih segmenata uključivanja građana biće volonterska platforma koja je otvorena za ljude različitih generacija, vještina i motivacija - od ljudi koji mogu pomoći u tehničkoj realizaciji, preko reportera, influensera na društvenim mrežama, do neformalnih promotera projekta u svakodnevnom kontekstu.

EPK projekat ima moć da transformiše grad i pomogne mu da pronade novi identitet. Ovo je prilika da se Nikšić od centra teške industrije transformiše u centar kreativnih industrija koje se zasnivaju na principima inovacije, digitalizacije i održivosti. Grad će dobiti i novo lice u smislu kulturne infrastrukture. Prostori koji su dugo vremena bili simbol stagnacije Nikšića preobraziće se u savremene kulturne prostore. Najbolji primjer je Dom Revolucije, brutalističko zdanje čija izgradnja po zamisli arhitekta Marka Mušića počinje 1978. godine, ali nakon deceniju staje, ostavljajući nedovršenu građevinu u samom centru grada na nemilost zubu vremena više od 40 godina.

Već u fazi kandidature Nikšić je demonstrirao da je ozbiljan u namjeri da konačno revitalizuje ovaj prostor, pa su tako u okviru kompleksa već završena dva velika projekta - nova zgrada Radio televizije Nikšić, i Dom Digitalne Revolucije koji služi kao dodatni prostor za rad IPC Tehnopolis.

Trenutno su u toku radovi na izgradnji ključnog prostora za implementaciju kulturnih događaja u 2030. godini - Multifunkcionalne sale koja će imati kapacitete da ugosti značajan broj ljudi za različite vrste događaja - koncerte, predstave, radionice i sl. Kruna rada na revitalizaciji Doma Revolucije biće izgradnja Centra digitalne umjetnosti i Galerije savremene umjetnosti, u samoj kupoli. Osim toga biće revitalizovani ključni prostori u gradu poput tvrđave Bedem, kulturno-istorijske cjeline oko Dvorca kralja Nikole, i kulturna infrastruktura u ruralnim i industrijskim oblastima namijenjena decentralizaciji kulturnih sadržaja, dok Radio televizija Nikšić planira da izgradi reprezentativan filmski studio.

Tim koji je radio na izradi aplikacije uključuje osim mene i Nemanju Popovića, Luciju Strunjaš, Aljošu Matovića i Darka Aleksića, uz stalnu ekspertsku pomoć Vuka Radulovića i Sare Vuletić koji su nam prenijeli iskustva Novog Sada. Osim toga, sarađivali smo sa najvažnijim međunarodnim ekspertima za EPK projekte poput Beatriz Garsije i Krisa Boldvina, i mrežom prijatelja i kolega iz drugih Evropskih prestonica kulture i kreativnih gradova koji su sa nama članovi Culture Next mreže. Na odbrani u Briselu smo osim podrške ministarke Tamare Vujović i gradonačelnika Marka Kovačevića imali ogromnu pomoć ljudi koji su od početka sarađivali sa timom i dali značajan doprinos u pripremi aplikacije - savjetnika gradonačelnika za kulturu, turizam i vjerska pitanja Miljana Mijuškovića, Nataše Krivokapić (UCG), Anđele Nikčević (IPC Tehnopolis) i umjetnice Nine Rakojević.

Dobijanje EPK titule uzrokovalo je pravu euforiju u gradu, i veliku medijsku vidljivost na nacionalnom nivou. Zbog toga, u sijenci je ostala još jedna zaista važna titula - Titula UNESCO grada muzike koju je Nikšić dobio svega nekoliko dana kasnije postajući dio mreže 408 kreativnih UNESCO gradova širom svijeta. Aplikaciju za UNESCO grad muzike realizovala je takođe kancelarija Nikšić 2030, i ove dvije titule će biti komplementarne i u narednim godinama pozicionirati snažno Nikšić na kulturnoj mapi Evrope, ali i čitavog svijeta.

POGLAVLJE 27 – KLJUČ ODRŽIVE INTEGRACIJE CRNE GORE KA EU

EU STANDARDI ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE POČINJU NA LOKALNOM NIVOU

Autor: Miodrag Karadžić, NVO Društvo mladih ekologa Nikšić

Društvo mladih ekologa Nikšić (DMEN) već više od tri decenije predstavlja jedan od najdosljednijih glasova u borbi za očuvanje prirode. Tokom 32. godine kontinuiranog djelovanja fokus rada organizacije je jednako usmjeren kako na poboljšanje politika i programa iz oblasti ekologije i zaštite životne sredine tako i na poboljšanje opšteg stanja na terenu.

DMEN poslednjih godina pažljivo prati tok pregovora u okviru pregovaračkog Poglavlja 27, aktivno doprinoseći javnom dijalogu i procesu evropskih integracija. Dio je Koalicije 27, otvorene platforme nevladinih organizacija koja zajednički prati pregovarački proces, zagovara transparentnost i kvalitet javne debate, te na godišnjem nivou priprema „Izveštaj iz sjenke za Poglavlje 27“, kao afirmativni dokument za ubrzanje EU integracija u Poglavlju 27.

Društvo mladih ekologa Nikšić smatra da je Poglavlje 27 – zaštita životne sredine i klimatske promjene – jedno je od najtežih, najobimnijih i finansijski najzahtjevnijih poglavlja u procesu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji. Iako formalno otvoreno 2018. godine, njegovo sprovođenje i dalje predstavlja veliki izazov za crnogorske institucije.

Efektivna primjena evropskih standarda zahtjeva snažne institucije, političku volju, značajna finansijska ulaganja, dugoročno strateško planiranje ali i aktivno učešće građana i civilnog društva.

Crna Gora je u proteklim godinama preduzela brojne korake ka usklađivanju s pravnom tekovinom EU kroz unapređenje zakonodavnog okvira, donošenje strateških dokumenata i planova implementacije. Međutim, realizacija planiranih obaveza ne odvija se željenom dinamikom, naročito u oblastima upravljanja otpadom, kvaliteta vazduha, zaštite prirode i odgovora na klimatske promjene.

Ključno je uspostaviti održiv sistem finansiranja i ojačati institucionalne i administrativne kapacitete kako bi se obaveze iz Poglavlja 27 ispunile u predviđenim rokovima.

Zbog izuzetne važnosti da javnost ima uvid u stvarni značaj Poglavlja 27 i napredak u EU integracijama Crne Gore, nastao je projekat „Poglavlje 27 - Ključ održive integracije Crne Gore na putu ka EU“ čiji je osnovni zadatak da lokalnim institucijama i nevladinim organizacijama približi proces pristupanja EU kroz efekte Poglavlja 27 na lokalnim nivoima. Sprovodi se u pet opština Crne Gore (Crne Gore – Nikšić, Plužine, Šavnik, Žabljak i Pljevlja).

Kroz edukativne radionice, informativnu brošuru, medijsku i digitalnu kampanju, javne događaje i predavanja za srednjoškolce, projekat će građanima dati objašnjenja šta Poglavlje 27 konkretno znači za lokalne zajednice – od kvaliteta vazduha i vode, preko upravljanja otpadom, do novih razvojnih i finansijskih prilika. Poseban fokus stavljen je na jačanje saradnje između lokalnih uprava, civilnog sektora i građana, kako bi proces evropskih integracija bio transparentniji, razumljiviji i inkluzivniji.

SHARING BORDERS, GROWING CLOSER

Jedna od prvih aktivnosti projekta je bila obilježavanje Dana evropske saradnje kampanjom sa građanima na gradskom trgu u Nikšiću. Tokom direktne komunikacije građanima su prenete poruke o važnosti teritorijane saradnje EU i zajedničkih inicijativa u kulturi, ekonomiji i životnoj sredini.

U tom kontekstu sa građanima je razgovarano o Poglavlju 27 i značaju zaštite životne sredine kao temeljnog elementa održivog razvoja, ali i kao svakodnevne vrijednosti koja direktno utiče na kvalitet života.

Kampanju su podržale lokalne nevladine organizacije a učesnicima kampanje podijeljeni su platneni cegeri sa porukama koje promovišu evropsku saradnju i odgovoran odnos prema životnoj sredini, kao simbol podrške održivim navikama i smanjenju upotrebe plastike.

Uloga opština u procesu evropskih integracija kroz implementaciju standarda iz Poglavlja 27 je naslov informativne brošure, koja je štampana u sklopu projekta. Brošura na razumljiv i praktičan način obrađuje Poglavlje 27, sa posebnim fokusom na lokalni nivo.

Daje pregled ključnih podoblasti, jasno ukazujući na ulogu i odgovornosti jedinica lokalne samouprave u njihovoj primjeni. Kroz objašnjenje evropskih propisa i standarda, ukazuje se da svaka opština postaje nosilac održivog razvoja, te da se evropske politike najkonkretnije i najvidljivije ostvaruju upravo tamo gdje građani žive i rade.

Poseban dio brošure posvećen je koristima koje implementacija Poglavlja 27 donosi lokalnim zajednicama kroz: Priliku da kroz evropske standarde podignu kvalitet javnih usluga, Mogućnost da pristupe fondovima i partnerstvima EU, Odgovornost da građanima obezbijede čistiju, zdraviju i otporniju sredinu.

KAKO PROCES PRISTUPANJA EU DONOSI KORISTI LOKALNIM ZAJEDNICAMA?

Iako su evropske integracije strateški cilj države, njihova implementacija se u velikoj mjeri dešava upravo na lokalnom nivou – kroz rad opština, javnih preduzeća, nevladinog sektora i angažovanih građana prožima sve aspekte života, od bezbjednosti, zaštite ljudskih prava do kvaliteta života i ekonomskih i ekoloških standarda.

Projekat je u Nikšiću 11. 12. 2025. godine okupio civilni sektor i predstavnike lokalnih uprava iz Nikšića, Plužina, Šavnika, Žabljaka i Pljevalja u sklopu radionice „Kako proces pristupanja EU donosi koristi lokalnim zajednicama?“

Na radionici su prezentovani aktuelni ekološki izazovi i Akcioni plan za ispunjavanje završnih mjerila u Poglavlju 27. Učesnici su upoznati sa suštinom Poglavlja 27, metodologijom EU, ulogom lokalnih uprava u metodologiji, fazama procesa pregovora, detaljima Akcionog plana za ispunjavanje završnih mjerila u Poglavlju 27 i sl. Posebno je istaknuta važnost osam završnih mjerila u Poglavlju 27.

Naglašeno je da se sadržaj Poglavlja 27 zasniva na pravnoj tekovini Evropske unije u oblasti zaštite životne sredine, koja je danas regulisana kroz više od 200 pravnih akata – direktiva, uredbi i odluka Savjeta i Evropskog parlamenta.

Istaknuto je i da je cilj Poglavlja 27 je usklađivanje nacionalnog zakonodavstva i prakse sa ovim aktima, ali i stvaranje administrativnih i institucionalnih kapaciteta za njihovu primjenu. To uključuje planiranje, nadzor, sprovođenje i izvještavanje, u skladu sa osnovnim principima Ugovora o funkcionisanju Evropske unije koji definišu da politika životne sredine EU počiva na:

principu predostrožnosti, principu prevencije, principu otklanjanja štete na njenom izvoru, principu „zagađivač plaća“.

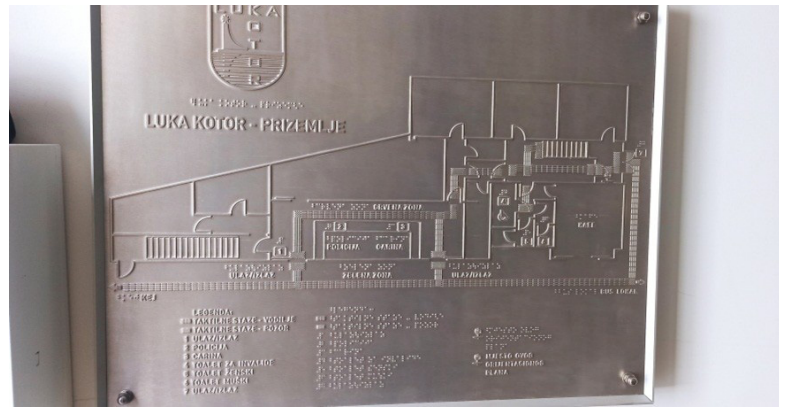

Istaknuta je i važnost usvajanja strateških dokumenta na nacionalnom nivou kako bi se otvorio prostor za usvajanje podzakonskih akata na lokalnim nivoima.

Jedan od fokusa projekta je rad sa mladima pa ćemo uskoro organizovati predavanja u pet srednjih škola u Nikšiću, Šavniku i Plužinama, kroz koja će se učenicima i učenicama na interaktivan i vizuelno prilagođen način objasniti kako EU i Poglavlje 27 utiču na njihov svakodnevni život i budućnost i koja je uloga mladih generacija u EU integracijama.

SAMOSTALNO I BEZBJEDNO PUTOVANJE ZA SVE: AERODROMI CRNE GORE I LUKA KOTOR U TRANSNACIONALNIM PROJEKTIMA PROGRAMA DUNAVSKOG REGIONA

Autorka: Bojana Popadić, Ministarstvo evropskih poslova

Aerodromi Crne Gore AD Podgorica (ACG) i Luka Kotor AD već godinama aktivno učestvuju u međunarodnim inicijativama koje promovišu pristupačnost i inkluzivnost u sektoru transporta. Njihovo učešće u projektima "DANOVA" i "DANOVA NEXT" predstavlja važan doprinos modernizaciji saobraćajne infrastrukture u Crnoj Gori i usklađivanje sa evropskim standardima u oblasti putovanja za osobe oštećenog sluha, vida, i smanjene mobilnosti. Oba projekta se sprovode u okviru Programa Dunavskog regiona, koji podstiče transnacionalnu saradnju i održivi razvoj Dunavske regije.

Projekat „DANOVA - Inovativne transportne usluge za osobe potpuno i djelimično oštećenog vida u Dunavskoj regiji“ realizovan je u finansijskoj perspektivi 2014-2020 u periodu 1. jul 2020. - 31. decembar 2022. Ukupnan budžet projekta iznosio je 2,192,546.66 eura, od čega je crnogorskim partnerima pripalo preko 200,000 eura. Cilj projekta bio je unapređenje pristupačnosti aerodroma i drugih saobraćajnih čvorišta za osobe sa potpunim i djelimičnim oštećenjem vida. Projektom su postignuti značajni i konkretni rezultati u unapređenju fizičke i digitalne pristupačnosti. Uključeni pružaoci usluga transporta su stekli nova znanja, kompetencije i sredstva.

„Luka Kotor“ AD Kotor je u okviru projekta DANOVA uspješno realizovala više infrastrukturnih intervencija: postavljeno je 450m taktilnih staza vodilja u kontakt zoni od granične zone luke Kotor do autobusnog stajališta preko puta Kotorske pijace; ugrađene su unutrašnje taktilno-kontrastne trake u putničkom terminalu luke Koto; izrađena su 2 orijentaciona plana za osobe oštećenog vida; postavljene su oznake na Brajevom pismu unutar putničkog terminala luke Kotor. Ključni partner u obuci osoblja bio je NVO Savez Slijepih Crne Gore, koji je sproveo treninge o pravilnoj komunikaciji i asistenciji.

PROJEKT DANOVA:

**Obuka
osoblja ACG**

Aerodromi Podgorica i Tivat takođe su uspješno implementirali niz mjera pristupačnosti: preko 200 m taktilnih staza i taktilnih polja upozorenja, 77 lokalnih mikrofona (30 u Podgorici, 47 u Tivtu), kontrastne trake u pristupačnim toaletima, video zid u centralnom holu terminala, orijentacioni plan, i 58 naljepnica na Brajevom pismu. Takođe je unaprijeđena pristupačnost zvanične web stranice za osobe sa djelimičnim oštećenjem vida.

Koordinatorica projekta u ACG-u, Nina Leković, posebno ističe: „Od skoro nepostojećih elemenata pristupačnosti, danas sa ponosom možemo govoriti o ambijentu koji obezbjeđuje slobodno i nezavisno kretanje, omogućavajući putnicima sa oštećenjem vida da koriste aerodromske usluge pod jednakim uslovima kao i svi ostali putnici. Korisnici su pozitivno reagovali na rezultate projekta jer su rješenja razvijena u skladu sa njihovim stvarnim iskustvima i situacijama sa kojima se susrijeću prilikom korišćenja aerodromskih usluga. Posebna vrijednost koju ovaj projekat donosi je osnaživanje saradnje sa organizacijama koje zastupaju prava osoba sa potpunim i djelimičnim oštećenjem vida. Kroz direktne konsultacije dobili smo dragocjene povratne informacije koje su oblikovale rješenja implementirana na aerodromu.“

Postignuti rezultati i uspješna saradnja bili su povod da se projekat nastavi i u novoj finansijskoj perspektivi 2021-2027. Projekat „DANOVA NEXT - Pametna transportna mreža za pristupačnost putnika sa invaliditetom i smanjenom pokretljivošću u Dunavskoj regiji kroz inovativne usluge“ proširio je polje aktivnosti na osobe oštećenog sluha i osobe smanjene mobilnosti. Ovaj projekat počeo je 1. januara 2024. godine i trajeće do 30. juna 2026. godine. Ukupan budžet iznosi od 2,622,400.00 eura, od čega crnogorski partneri raspolažu sa 325,000 eura.

Projekat DANOVA NEXT se ističe time što povezuje vazdušni, pomorski, i urbani saobraćaj, zahtijevajući integrisaniji pristup i saradnju između različitih sektora transporta, lokalnih samouprava, i civilnog društva.

Od projektnih sredstava ACG planira: ugradnju indukcionu petlju na info pultu koji ujedno predstavlja mjesto susreta i pružanja asistencije osobama sa invaliditetom i smanjenom pokretljivošću; nabavku dva električna vozila za prevoz putnika sa invaliditetom i smanjenom pokretljivošću na putanji između vazduhoplova i putničkog terminala; nabavku bezmetalnih invalidskih kolica radi lakše bezbjednosne kontrole; ugradnju pristupačnog

šaltera izgubljeno - nađeno. Projekat podrazumijeva i integraciju novih rješenja sa već postavljenim taktilnim stazama, kao i izradu DANOVA NEXT web aplikacije koja će pružati pristupačne informacije u realnom vremenu.

Kako navodi projektna koordinatorka ispred ACG, Jelena Krklješ: „Iako projekat još uvijek traje, dosadašnje povratne informacije korisnika i ciljnih grupa su veoma dobre i potvrđuju da pristup zasnovan na realnim iskustvima osoba sa invaliditetom daje najpreciznije i najkorisnije rezultate. Kada kažem da su povratne informacije korisnika i ciljnih grupa pozitivne, time ne mislim da se sve svodi na pohvale. Kvalitet povratne informacije mjerimo odzivom, otvorenosću i spremnošću da nam korisnici daju konkretne savjete, kritike i prijedloge. Upravo takav tip komunikacije najviše doprinosi razvoju praktičnih i izvodljivih rješenja. Svaki put kada dobijemo konstruktivan komentar, to shvatamo kao znak da korisnici vjeruju procesu i da žele da zajednički unaprijedimo pristupačnost.“

Luka Kotor u okviru DANOVA NEXT projekta uvodi dodatna pristupačna rješenja: indukciona petlja za punktove carine i policije u putničkom terminalu luke Kotor; dva električna vozila za asistenciju osobama smanjene pokretljivosti; tri bezmetalna kolica za lakši prolazak kroz graničnu zonu; razvoj aplikacije za asistenciju osobama sa invaliditetom tokom posjete luci. Prema riječima koordinatorke Maje Danilović: „Uz ciljeve projekata koji su bili fokusirani na implementaciju opreme za prilagođavanje osobama sa invaliditetom naša kompanija je imala iskustvo saradnje sa fokus grupom koje je izuzetno vrijedno i nezamjenjivo. Uz podršku, prije svega Saveza Slijepih Crne Gore i NVO Imi Boke naučili smo kako da prilagodimo svoj pristup i djelovanje ka osobama sa invaliditetom i kako da njihovo iskustvo u luci Kotor učinimo prijatnijim.“

GORAN MACANOVIĆ
Savez slijepih Crne Gore

Projekat je doprinio povećanju nivoa svijesti o osobama sa oštećenim vidom, o tome da međugrađanima i među klijentima i putnicima koji koriste Luku Kotor se nalaze i osobe sa oštećenim vidom, kojim treba otkloniti prepreke i barijere kako bi imali jednake i revnopravne uslove za korišćenje infrastrukture Luke Kotor.

Interreg
Danube Transnational Programme

Raznolikost projektnog konzorcijuma u oba projekta omogućila je da se zajednički razviju rješenja koja nadilaze okvire jedne države ili jedne kategorije korisnika/ca. Među projektnim partnerima su Zračna luka Dubrovnik (Hrvatska) kao vodeći partner na projektu, zatim Aerodrom Budimpešta (Mađarska), Međunarodni aerodrom Sarajevo (Bosna i Hercegovina), Međunarodni aerodrom Chişinău (Moldavija), Lučka uprava Pula (Hrvatska), te ostali partneri iz javnog prevoza, lokalnih samoprava, akademske zajednice, i nevladinog sektora iz različitih zemalja dunavske regije koje uključuju i Sloveniju, Češku, Austriju, Slovačku, Rumuniju, Bugarsku.

Pridruženi strateški partner na projektu je Ministarstvo saobraćaja Crne Gore (ranije Ministarstvo kapitalnih investicija). Ministarstvo je podržalo projekte kroz učešće u radionicama, stručne sugestije, i širenje informacija prema relevantnim institucijama, čime je povećana vidljivost projekta i olakšana saradnja sa organizacijama korisnika.

Prema ocjenama projektnih partnera, najvažnija vrijednost DANOVA projekata jeste to što se saradnjom donose rješenja koja svakodnevno utiču na iskustvo putnika/ca. Kako ističu predstavnici partnerskih organizacija:

„DANOVA i DANOVA NEXT pokazali su nam da evropski pozivi i Dunavski program nijesu samo okvir za finansiranje, već prostor u kojem se dešava stvarna, živa saradnja. Kroz ovaj program imali smo priliku da upoznamo pristupe, rješenja i prakse do kojih inače ne bismo mogli da dođemo, i da ih uporedimo sa sopstvenim iskustvima i svakodnevnom radom.

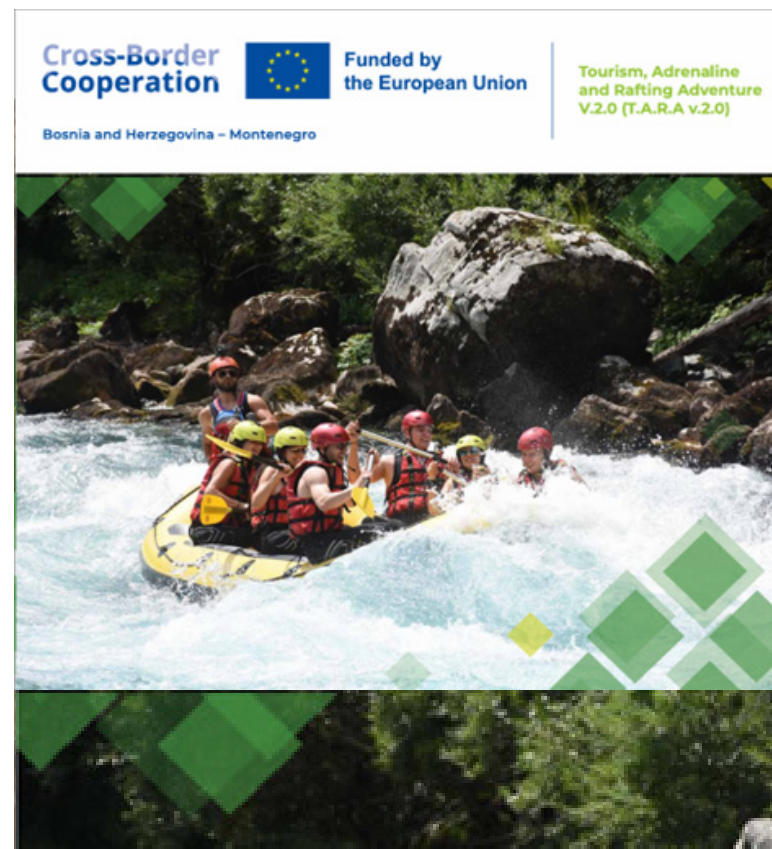
Važno nam je i to što razmjena iskustava nikada nije bila puka formalnost. Ona je zapravo jedan od najljepših dijelova procesa. Kroz projekat smo upoznali rješenja i pristupe u koja ranije nismo imali uvid, ali smo istovremeno

dobili priliku da podijelimo i sopstvena iskustva. Na taj način, saradnja razvijena među partnerskim organizacijama postala je mnogo više od obaveze u okviru projekta. Ona je izgradila povjerenje i profesionalne veze koje traju, i koje nas ohrabruju da jedni druge podržavamo i u budućim inicijativama.“

DVIJE OBALE, JEDNA PRIČA: NOVA DIMENZIJA SARADNJE PLUŽINA I FOČE

Autori: Direkcija za bilateralne prekogranične programe i Antena, Nikšić

Na granici Crne Gore i Bosne i Hercegovine, opštine Plužine i Foča razvijaju novu dimenziju saradnje sa ciljem da stvore jedinstvenu turističku ponudu zasnovanu na prirodnim ljepotama i kulturnom naslijeđu regiona. Ovaj zajednički pristup povećava vidljivost destinacije, privlači veći broj posjetilaca i jača temelje održivog turizma.

Pivsko jezero, rijeka Drina i veličanstveni planinski pejzaži postaju središte novih sadržaja, među kojima je i avanturistički park, uređeni vidikovci i unaprijeđena turistička signalizacija koja olakšava kretanje posjetilaca i otkriva manje poznate lokalitete. Digitalni alati doprinose modernijoj prezentaciji destinacije, čime se region približava potrebama savremenih turista.

Projektni menadžer Opštine Plužine, Božidar Knežević, ističe da su već realizovani važni koraci: nabavljena su električna bicikla za razvoj MTB turizma u obje opštine, obezbijedena je oprema za spasavanje na vodi i organizovana zajednička terenska vježba lokalnih službi zaštite i spašavanja. U narednom periodu planirana je promotivna tura za turooperatore, medije i influensere, kao i zajednički nastup na Sajmu turizma u Beogradu 2026. godine. Poseban fokus stavlja se na jačanje kapaciteta službi zaštite i spašavanja, što donosi veću sigurnost posjetiocima i doprinosi očuvanju prirodne baštine, ključnog resursa za obje opštine.

Direktorica Turističke organizacije Foče, Spomenka Popadić, naglašava da projekat već donosi vidljive promjene u gradu. Osvjetljavanjem mostova i Sat-kule ističe se istorijsko nasljeđe, dok električna bicikla, već u upotrebi, promovišu održivi i aktivni turizam. Kao neko ko živi u Foči, svjedoči kako projekat mijenja svakodnevni ambijent grada i približava ga savremenim turističkim trendovima.

Kreiranjem novih i nadogradnjom postojećih, projekat će obogatiti turistički sadržaj u prekograničnom području i doprinijeti povećanju broja turista i posjetilaca, kao i povećanju prihoda lokalne i nacionalne privrede.

Investicije kao što su instalacija avanturističkog parka u Plužinama, LED osvjetljenje glavnih turističkih atrakcija u Foči ili nabavka e-bicikala u obje opštine su sastavni dio aktivnosti koje će biti usklađene sa integralnom strategijom razvoja turizma za Plužine i Foču, na kojoj će projekat raditi. Postavljanje signalizacionih tabli i platformi za razgledanje na ključnim turističkim lokacijama u obje opštine, zajedno sa solarnim klupama za punjenje mobilnih uređaja, učiniće boravak turista i posjetilaca prijatnijim i zanimljivijim. Pored aktivnosti koje doprinose novom i prijatnijem iskustvu, projekat je vodio računa i o sigurnosti posjetilaca koju nadograđuje

nabavkom opreme za spašavanje na Pivskom jezeru i rijeci Drini, kao i organizacijom vježbi i boljom koordinacijom.

Projekat finansira Evropska unija u okviru IPA III Programa prekogranične saradnje Bosna i Hercegovina – Crna Gora 2021–2027., a realizacija traje od 1. decembra 2024.godine do 30. novembra 2026. godine. Realizuje ga Opština Plužine, u saradnji sa Opštinom Foča, Turističkom organizacijom Opštine Foča i Parkom prirode Piva. Ukupna vrijednost projekta je nešto manje od 530 hiljada eura. Vrijednost EU podrške projektu je preko 447 hiljada eura, dok je budžet za crnogorske partnere nešto više od 268 hiljada eura.

PLATFORMA ZA UČENJE O POLITIKAMA – PROSTOR ZA RAZMJENU ZNANJA I JAČANJE JAVNIH POLITIKA U OKVIRU INTERREG EVROPE

Autorka: Danijela Anđić, nacionalna kontaktna osoba za program saradnje Interreg Evropa, Ministarstvo evropskih poslova

Početkom decembra 2025. godine u Podgorici je održana radionica za izgradnju kapaciteta pod nazivom „Designing digital interoperability roadmaps in Montenegro“, koja je okupila donosiocice odluka i praktikante iz oblasti digitalizacije iz različitih organa državne uprave i privatnog sektora. Veliko interesovanje učesnika potvrdilo je da digitalizacija prevazilazi okvire pojedinačnih institucija i da je riječ o zajedničkom izazovu čije rješavanje zahtijeva saradnju svih relevantnih aktera.

Tokom jednodnevne radionice učesnici su imali priliku da se upoznaju sa najboljim evropskim praksama u oblasti interoperabilnosti, koje su predstavili eksperti iz Belgije,

Francuske i Ukrajine. Kroz praktičan rad i razmjenu iskustava, radionica je zaključena jasnom porukom da digitalna transformacija mora ostati usmjerena na čovjeka i dugoročnu održivost, kako bi se razvili sistemi koji su efikasni, povezani, inkluzivni i spremni za buduće potrebe društva.

Radionica je organizovana u okviru Platforme za učenje o politikama, kao poseban vid podrške koji program saradnje Interreg Evropa nudi korisnicima iz zemalja kandidata za članstvo u Evropskoj uniji. Slične aktivnosti prethodno su realizovane i u Bosni i Hercegovini, Moldaviji i Sjevernoj Makedoniji. Međutim, radionice nisu jedini oblik podrške koji Platforma pruža.

Šta je Platforma za učenje o politikama?

Platforma za učenje o politikama predstavlja jedan od dva ključna stuba programa saradnje Interreg Evropa, uz projekte. Njena uloga je da pomogne donosiocima odluka i praktikantima širom Evrope da pronađu rješenja za izazove sa kojima se suočavaju na lokalnom i regionalnom nivou, kroz razmjenu iskustava, dobrih praksi i umrežavanje.

Već deset godina Platforma omogućava pristup znanju, ekspertizi i mrežama koje su razvijene kroz projekte Interreg Evrope, ali i šire. Ona predstavlja prostor u kojem evropska zajednica donosioca odluka i praktičara može da koristi iskustva svojih kolega i tematskih eksperata putem publikacija, događaja uživo i onlajn, kao i kroz direktnu komunikaciju sa ekspertskim timovima. Sve usluge Platforme dostupne su potpuno besplatno.

KONTINUITET, ISTRAJNOST, REZULTATI – JEDNOM RIJEČJU INSTRUMENT PRETPRISTUPNE PODRŠKE – IPA

Autorka: Ana Janković, Ministarstvo evropskih poslova

Koje su prednosti za članove zajednice?

Korisnici Platforme imaju mogućnost da se povežu sa kolegama koji se suočavaju sa sličnim izazovima, da uče iz njihovog iskustva i dobiju konkretne savjete za unapređenje javnih politika i jačanje profesionalnih kapaciteta.

Platforma nudi pristup znanju kroz bazu sa više od hiljadu ekspertski ocijenjenih dobrih praksi, kraće analize fokusirane na specifične izazove politika, kao i brojne tematske tekstove i kolekcije relevantnih izvora. Pristup ljudima ostvaruje se kroz radionice i vebinare koji omogućavaju učenje, razmjenu znanja i umrežavanje sa stručnjacima i praktičarima iz oblasti politika regionalnog razvoja.

Poseban segment čini **ekspertska podrška**, dostupna putem policy helpdesk-a i matchmaking usluga. Među najtraženijim oblicima podrške je peer review, koji podrazumijeva dolazak tematskih eksperata i kolega praktičara na lice mjesta, sa ciljem izrade konkretnih preporuka i mape puta za rješavanje identifikovanih izazova u politici.

Pored korišćenja dostupnih usluga, članovi zajednice Interreg Evropa imaju priliku i da aktivno doprinesu radu Platforme, dijeljenjem sopstvenih iskustava ili predlaganjem tema za buduće publikacije i događaje.

Više informacija o Platformi za učenje o politikama dostupno je na zvaničnom sajtu programa Interreg Evropa, kao i putem nacionalne kontaktne osobe u Crnoj Gori.

Postoji kontinuitet jedne velike ideje, ideje o vječnom miru, kako ju je Imanuel Kant u Evropi formulisao, i postoji problem realizacije ove velike ideje. Ima mnogo razumnih ljudi u Evropi, ali je u njoj bilo veoma malo razuma u toku posljednja dva vijeka. Između velike ideje i njene realizacije postoji jaz, i zadatak svake generacije je da ovaj jaz na razuman način premošćava. (Đinđić, 172)¹.

U složenom i kompleksnom procesu evropskih integracija u Crnoj Gori korisno je podsjetiti se srži evropske ideje i još jednom se zapitati zbog čega institucije, civilni sektor, zainteresovani pojedinci ulažu napor kako bimo postali dio Evropske unije. U dugotrajnom i iscrpnom procesu pregovaranja između Crne Gore i Evrope, koji se razvija

¹ Iz knjige „Evropa s dušom“, KAS Evropa, 2009.

različitom dinamikom, opet se postavlja dobro staro pitanje zbog čega smo tu. Crna Gora zapravo vodi dva uporedna procesa pregovora: pregovore unutar sebe gdje se rastrzana sopstvenim suprotnostima, slabostima i snagama trudi da prevazilazi izazove i iskaže potencijal: to čini sa više ili manje uspjeha. Drugim dijelom ona pregovara sa Evropskom unijom i ubrzano pokušava da realizuje reforme. Činjenica i ono suštinsko je da građani vjeruju u evropsku ideju i da im djeluje da ima smisla biti dio Evrope. To nije samo pitanje poboljšanja materijalnog standarda već dobrim dijelom usvajanjem ideje evropskog identiteta, želje za progresom, nadom u bolju budućnost – jednom riječju pozitivnom emocijom prema onome što su evropski koncept i vrijednosti.

Dobar i progresivan, ponekad strog, učitelj na putu evropskih integracija Crne Gore je Instrument pretpriprustne podrške – IPA (Instrument of Pre-accession Assistance engl). Podijeljen u tri perspektive (IPA I, II i III) pokazao je kontinuitet, naučio nas procedurama, planiranju, nadgledanju, evaluaciji i pokazao put od ideje do realizacije. Jedana od uspješnih IPA priča je projekat izgradnje dva značajna zdravstvena objekta: infektivne klinike i klinike za dermatovenerologiju koji se priveo kraju kroz program IPA 2018 u sklopu IPA II perspektive.

Projekat izgradnje dvije klinike otpočeo je 4. januara 2023. godine, sa predviđenim trajanjem od 24 mjeseca, odnosno do 4. januara 2025. godine. Vrijednost ovog projekta je 8,5 miliona eura i cilj projekta je unapređenje sistema zdravstvene zaštite u Crnoj Gori kako bi se građanima omogućila najbolja moguća njegu, uz poboljšanje infrastrukturnih, tehničkih i iskustvenih kapaciteta institucije i samog osoblja. Klinike su svečano otvorene 19. decembra 2024. godine. i gotovo godinu dana potvrđuju svoj doprinos poboljšanoj zdravstvenoj njezi građana.

Budući da se radi o velikom, značajnom, uspješnom infrastrukturnom projektu još jednom se pokazalo koliko evropska ideja ima pozitivne implikacije na svakodnevni život građana i u ovom slučaju jedan od najvažnijih segmenata – zdravstvenu zaštitu. Važno je naglasiti da Crna Gora prolazi kroz dugotrajan i kompleksan izazov po pitanju održivosti zdravstvenog sistema. Čeka nas još obilje reformi, ubrzan tempo, ali istrajnim i upornim ulaganjem Evrope u Crnu Goru kroz istovremeno složeni i kreativni IPA mehanizam potvrđuje se istinska korisnost za građane. IPA je mnogo više od materijalnog: ona promoviše disciplinu,

predvidljivost, stabilnost sistema, finansijsku odgovornost i njenim dugotrajnim prisustvom u Crnoj Gori evropske vrijednosti su zaživjele. Čini se da nas ništa bolje od IPA-e ne priprema za članstvo i da su ljudi koji rade u ovoj strukturi svjesni svih benefita, ali i izazova. Koliko je lijepo i značajno biti dio Evrope najbolje se potvrdi kroz uspješno realizovan projekat gdje Crna Gora iznova prevazilazi sebe samu i dokazuje da su reforme isprva bolne, ali dugoročno ljekovite.

EU PROJEKTIMA DO UNAPREĐENJA USLUGA REPRODUKTIVNOG ZDRAVLJA

Autor: Miloš Damjanović, Ministarstvo evropskih poslova

Preventivna zdravstvena zaštita, kroz poboljšanje pristupa i kvaliteta usluga reproduktivnog zdravlja igra važnu ulogu u očuvanju javnog zdravlja.

Važnost prevencije prepoznale su ustanove i organizacije iz Crne Gore, koje su uz pomoć EU sredstava realizovale projekte CARES i CARES 2 (Prekogranične akcije u sektoru reproduktivnog zdravlja) s ciljem unapređenja kvaliteta preventivne zaštite u sektoru reproduktivnog zdravlja. Projekti, u vrijednosti od 646,217,94 eura, su realizovani u okviru programa prekogranične saradnje Crna Gora – Kosovo.

Ove projekte je u Crnoj Gori sprovedla nevladina organizacija Fondacija za razvoj sjevera Crne Gore (FORS Montenegro) s ciljem da doprinese podizanju svijesti i poboljšanju pristupa i kvaliteta usluga reproduktivnog zdravlja u programskim oblastima, posebno među socijalno ugroženim grupama, dok je partner sa kosovske strane ECMI Kosovo – Evropski Centar za Manjinska Pitanja.

U periodu od 2019. do 2023. godine, kroz oba projekta su organizovane obuke za medicinsko osoblje i nabavka vrijedne opreme za domove zdravlja u opštinama Andrijevica, Bar, Berane, Bijelo Polje, Gusinje, Petnjica, Plav, Kolašin, Mojkovac, Rožaje, Podgorica i Ulcinj. Nabavljeni su kolposkopi, aparati za ultrazvuk, autoklavi, kardiografija, za dijagnostifikovanje raka grlića materice i raka dojke. Uz to, kroz projekte je realizovana kampanja organizovanih preventivnih pregleda i sprovedena su istraživanja o stepenu informisanosti, znanju i navikama u vezi sa reproduktivnim zdravljem žena iz ciljanog regiona.

Organizovano je i sprovođenje 500 besplatnih preventivnih pregleda kao i prekogranična konferencija na temu poboljšanja reproduktivnog zdravlja. Na ovu temu organizovana su predavanja u lokalnim zajednicama i predavanja za srednjoškolce.

Iz NVO FORS Montenegro su, tokom sprovođenja projekata, ukazali na značaj edukacije građanki o važnosti obavljanja redovnih preventivnih pregleda s ciljem preveniranja i borbe protiv karcinoma dojke i grlića materice.

Istakli su da preventivni pregledi omogućavaju da se neka zdravstvena stanja uoče na vrijeme, što poboljšava tok liječenja, a nekada i spašava ljudski život, dok savremena oprema olakšava rad medicinskog kadra i doprinosi unapređenju dijagnostike i liječenja pacijenata.

Činjenica je da se u regionu svi suočavamo sa istim ili sličnim izazovima, ne samo na polju zdravstva nego u mnogim oblastima. Upravo prekogranični projekti saradnje

omogućavaju da zajedničkim snagama, kroz razmjenu znanja, iskustva i resursa, prevaziđemo probleme i dođemo do najboljih rješenja na dobrobit građana i građanki.

Iako su projekti završeni krajem 2023. godine, nabavljena oprema se i dalje koristi, a rezultati projekta su i dalje vidljivi. Kroz sprovođenje projekata, poboljšana je sposobnost zdravstvenih centara i kvaliteta usluga u sektoru reproduktivnog zdravlja u 12 crnogorskih opština. Vidljivo je i poboljšanje pristupa i kvaliteta usluga reproduktivnog zdravlja za socijalno ugrožene grupe, dok je svijest o važnosti zaštite reproduktivnog zdravlja značajno podignuta, posebno među socijalno ugroženim grupama.

FOTOKOLAZ

sajam „Najbolje iz Crne Gore“

Dan Evrope u Niksicu

Evropski djir Berane

Dodjela nagrada pobjednicima konkursa za novinarsku priču

EU dan na PG pazaru

EU Pub kviz u Podgorici

Evropski-dan-jezika

Forum pitaj ministra

Panel PRILIKE. RAZVOJ. INTEGRACIJA - crnogorska privreda pred novim poglavljima

Igre bez granica- Dan Evrope u Baru

Petnjica Evropski đir

Radionica Mala škola ribarstva i zdrave morske hrane - upoznaj more i EU

Razgovori sa mladima - evropska perspektiva i izazovi članstva u EU

Radionica za srednjoškolce - Evropa bez granica u plaćanjima_ Otkrij prednosti SEPA sistema

EUROKAZ